

Szebb Budapestért

A pesti Duna-part

Lényegesen más szempontok szerint kell a jelenlegi és a jövőbeli parti beépítést mérlegelni a pesti oldalon, mint a budain. Pest táji adottsága szegényesebb, nincs „hinterlandja”, hegyek vonulata, ami a budai tájképet olyan változatossá keretezi. A Duna hajlata miatt konvex módon, tehát nehezebben áttekinthető beépítési szakaszokra bomlik. A legjellegzetesebb tájat formáló nagy tömegű középületek is — mint amilyen a Parlament — még a forgalmasabb budai nézőpontokról is torzítva mutatkozik, jóllehet a legerősebben kihajló parti görbület gyűjtőpontjában építettek. Míg a budai Duna-part beépítését a Margit-hídtól az Erzsébet-hídig tekintetünkkel egységre foglaltan végig tudjuk pásztázni, még a monumentális Lánchíd beállítása ellenére is — amin átsegít a kiemelkedő Várhegy összefogó jelenléte —, addig a pesti beépítés és annak esztétikai igényessége könnyebben szakaszolható, a hidak adta egységekre bontva. Más szóval az egybeállításuk nehezebbé válik, így az egyes szakaszok egymásra hatása, segítő vagy bántó volta kevésbé érzékelhető.

Ezekben a talán még újszerű és nagytávlatú megjegyzésekben foglalt megfigyeléseket és tanulságokat a még be nem épített partszakaszokon kellene értékesíteni. Hely és alkalom van bőven, hisz északon a Margit-hídtól Újpest határáig, délen a Petőfi-hídtól Csepelig nagy partszakaszok kínálják magukat jól rayonírozott, civilizáltabb beépítésre.

A pesti Duna-part beépítésének elemzése során északról dél felé egészen az Árpád-hídig terjedő szakasz építésére ugyanazon megállapításokat teszem, amit a budai oldalnak a déli összekötő vasúti hídtól a Budafokig terjedő részére tettem. A mintegy 300—400 m szélességű folyam léptékmaghatározó, és olyan tagoltságú beépítést kíván, rayonírozott (üzemek—lakótelepek) terület-felosztással, széles parti zónával, ami méltó lesz a kétmillió fővárosához. Már a vizavi, a budai oldali dinamikus telepítése is erre kötelez.

Árpád- és Margit-híd közötti part beépítésénél mintha kevésbé értékelték volna a szakasz reprezentatív voltát. Létesült ugyan egy, a Duna léptékével azonosuló, szélesen elhúzódó Szent István park, de a beépítés folytatása észak felé, nagyon is vegyes értékű, főleg a közbeépült kicsinyes templom motívuma miatt. Pedig ennek a partszakasznak a telepítése már a szemben fekvő Margitsziget dús lombosított parkja miatt is nagyvonalúbb, szebb beépítést érdemelt volna.

Ide kellett volna építeni a Volga Szállót, melynek elhelyezése, a vendégszobák szép kilátása miatt rangot nyert volna.

Nem szorosan a témához tartozik, de meg kell említeni, hogy az új középületeink helyét elég gyakran nem a legszerencsésebben választják, főleg a szállodákat, amelyeknél a szép kilátás 10—20 százalékkal is emeli a szobaárakat. De tapasztalatból is ismert az a tény, hogy ha egy-milliósi családi házat építünk az Angyalföldön és a Rózsadombon, a kulcsátadással az egyik 20 százalékkal kevesebb, a másik, a rózsadombi 20—30 százalékkal többet ér. Ezt a szempontot főleg az ilyen idegenforgalmi intézményeknél is figyelembe kellene venni. Mikor alakul ki a Volga Szálló környéke úgy, hogy a vendégeknek érdemes lesz az ablakukon kinézve a környezetet élvezni?

A Margit-híd és Lánchíd közötti szakasz nagyrészt beépült. A Parlament, de még az Akadémia székháza is már érezteti a Duna beépítésének igényességét, s a beépítést viszszaugratott tereddéssel gazdagították. Kissé féltem a Kosuth Lajos tér utolsó sarkának beépítésétől, mivel nemcsak tér, hanem a Duna-parti beépítés ritmusát javíthatja vagy bonthatja. Sajnos, az épület közben felépült, aggályom indokolt volt. Az épület homlokzata kissé a nyugati, kissé sablonos irodaház jellegét viseli és a teret keretező nagyléptékű homlokzatok ritmusát nem tudta átvenni. Ha a Vár főhajainak beépítésénél a mai kor nyelvén szólva tudtak beilleszkedni a környezetük hangulatába, akkor itt is meg kellett volna kísérlni ezt az esztétikai hozzáállást, még jól patinásodó köburkolatú homlokzatképzéssel is.

Még nagyobb veszélyt érezek a Roosevelt tér beépítésénél. Ez a tér, amikor még állt a Lloyd-palota és a főkapitányság épülete, a Tudományos Akadémia és a Lánchíd együttesében olyan levegőjű teret éreztetett — kivéve a túllőztetett Gresham-palotát —, amely utalt múltunkra. Azt az érzést keltette, hogy a budai vár története és hangulata a Lánchídon szinte átvándorolt a pesti partra. De újabban lebontották a Lloyd-palotát és a főkapitányság épületét, sőt a műemléknek számító nagytermet is. Helyettük Két, esetleg három korszerűen fogalmazott új középület építésével tervezik a tér lehatároltságát befecskézni. De félok, hogy az új épületek hangja, formája a tér legelőt teljesen meg fogja változtatni. A történeti hangulat élménye szomorkásan, halkan visszahúzódik a budai oldalra. Kár!

A Lánchídtól az Erzsébet-hídig terjedő szakasz beépítése terjed. Folytatni kívánják a megkezdett szállodásor építését; nagyvonalúan, talán kissé túlzott magassággal, nagy tömegű felépítményekkel. Készültek is már előtervek a Vigadótól északra eső terület beépítésére, modellel próbálták igazolni a ki-beugró, kissé nyugtalan tömegjátékú beépítés helyességét, de ezzel hosszú szakaszon oda nem illő módon a környező, nyugodt beépítést bontanak meg. De egyelőre térjünk még vissza az Intercontinentál Szálló értékelésére. A tervező nyilván a szobaszám szaporítására a Duna tengelyével párhuzamosan elnyújtott szállószárnyra egy arra derékszögben kiugró szárnyat is tervezett. Ez a szárny azonban majdnem az összes vendégszobák kilátását akadályozza mind a Gellérthegyre, mind a Vár felé. Legfeljebb az északi szárny egy-egy szobájából lehet csak a teljes budai part beépítését, a Gellérthegy szíluettjétől egészen a Vár motívumig bezáróan élvezni. Ez pedig nagy hiba. A vendégek jó része így nem élvezheti a Várhegy mögötti lenyűgöző napnyugtát, nem láthatja a Halászbástya, a Mátyás-templom és a Lánchíd esti kilátását. A régi szállodásor minden Duna-parti vendégszo-

bájából az egész budai panorámát zavarmentesen lehetett áttekinteni. A cél itt nem a gyönyörű budai panorama feltárása, hanem a Dunára való rálátás — szerintem — másodrendű élményének biztosítása volt. Ezt a hibát a további szállóépítésekénél nem szabad megismételni. Ezért a Duna-part mentén fegyelmegyetlen összefüggő vendégszobaszárnyakat építsünk, folytatva az eddig is bevált nyugodt homlokzatok sorát. Kerüljük az indokolatlan ki-beugró tagozódásokat. Ezek előnytelenül dívatós ízeűk, műló értékeűk. Ne tervezzünk tehát kilátást takaró szárnyakat. Adjunk nagyobb előtereket a szállóor és a Duna-part között, hogy a régi parti korzó hangulatát életre keltssük.

Folytatólag a görögkeleti templom hiányzó tornyát fel kellene építeni, azt Ybl Miklós tervezte. Kisebb költséget okoz, mint amennyire bántóan zavarja széperzéskünket. Így az elmarasztaló kritika jogos. (A Március 15. térről külön fejezetben szólnok.)

Az Erzsébet-híd és a Szabadság-híd közötti beépítés valamikor a legkevésbé megnyugtató utcaképet mutatta. Emeletráépítésekkel a házor ma kiegyensúlyozottabb hangulatú. Egyetlen megjegyzést azonban mégis kell tenni, és ez az egyetlen lapostetős Belgrad rakpart 5. szám alatti irodaépületnek szól, amely még feltűnő fehér színével is kiáll a sorból. Színnel, valókülönbséggel is lehet harmóniát robotantani!

A Szabadság-hídtól a Petőfi-hídig terjedő, csaknem 0,9 km hosszú szakaszon az értékes volt Vámbáz épületen kívül a part kb. 150 méter szélességben szabad és ideiglenesen parkosított terület. Nagyszabású, igényes beépítésre kötelez itt a fegyelmegyetlen kiépült Múzeum rakpartja néző volta, de a közraktárak bontása után kiszabadult, vegyes értékű, zártsorú bérházak takarása is. De úgy, hogy legalább 60—80 méter széles sétányt a part mentén biztosítsunk. Szép telepítési feladat lenne, lehetőleg 6—8 emeletes pontházak építésével, 3—4 szobás „kulturált” lakásokkal. A beépítés ritmusát a Petőfi-hídnál egy jelentősebb tömegű középület zárhatná le. Azok az elképzelések, amelyek a múltban már felmerültek (pl. a fővárosi központi könyvtár idehelyezése és amúgy is kinőtt Wenckheim-palotabeli könyvtár helyett stb.), excentrikus elhelyezkedésük miatt nehezen helyeseltetők. Annál inkább alkalmasnak látszana a Budapest déli területén elhelyezkedett és még épülő üzemek, gyárak részére olyan irodaépületet, vagy épületeket emelni, amelyek a városi elhelyezést igénylő központi irodákat gyűjtenék össze, amelyeknek a gyár-irodaház forgalma nem ériné az amúgy is szűk belvárosi útrendszert. Forgalmi torlódásokat nemcsak úthálózatunk kapacitásának növelésével — ami ilyen erősen beépített városban nagyon költséges lenne és csak átmeneti megoldásokat eredményezne —, hanem a forgalomssűrűsödés megelőzésével is el lehet érni. És ez legtöbbször gazdaságosabb is. Ezt a célt szolgálják a nagyvárosokat átölő terelőutak, folyóparti városokban a partok mentén még kellő időben kihagyott, vagy utólag nagy költséggel kisajátított területen épülő gyorsforgalmi utak.

A Petőfi-hídtól az összekötő vasúti hídig, sőt még azon túl is, a partszakaszokat már a térkép szerint is szélesebb sávban szabadon hagyták. Maradjanak is beépítetlenül. Így zöldbeágyazott parkok mentén épült üzemek, lakótelepek logikusan rayonírozott egységei fogják majd igazolni azt, hogy korunk megértette az igazi demokratikus szemléletet, amely nem ismeri az üzem, lakóház, középület között esztétikai, fajlagosságbeli különbséget.

Weichinger Károly

ÖN IS VÁSÁROLJON FÉNYKEPEZŐGÉPET

ERN, SOKOLDALÚ
ÉK VÁLASZTEKÁT
JAINKBAN

5 objektívvel,
s, önkieldós,
l 1/1500 mp-ig és B idő
al 1400 Ft

ustar objektívvel
5 objektívvel,
lexes, önkieldós,
-től 1/500 mp-ig és B idő
al 1500 Ft

objektívvel,
l 1/1000 mp-ig és B idő
al 1700 Ft

objektívvel,
s, önkieldós,
l 1/1250 mp-ig és B idő
al 2400 Ft

EN FELVÉTELHEZ
ILMET!

E IS KAPHATÓ!